

ferde vállú szegmensíves tégladonga fedte, de bejárata nem volt. Belső teréből egy festett 14. századi oszlopfő került elő, amely a díszudvar Zsigmond-kori kútjának emeletéről származik. Feltehetően a lépcsőt a Mátyás-korban átépítették (ekkor kerülhetett be alá az oszlopfő is), az eredeti faragott alsó lépcsőfokokat benthagyták, és a megemelt újabb fokokat rájuk falazták. A lépcső K-i oldalán egy középkor végi malterkeverőt tártunk fel. Ennek egy részét egy újkori meszesgödör elpusztította.

A kaputól bevezető útvonal nyomvonalán megkutatott az udvar alatt korábban feltárt Anjou-kori kőház DK-i és DNy-i sarkát, amihez régebben az út miatt nem tudtunk hozzáférni. A II. sz. szelvényben a DK-i armírozott sarok kváderkövén kőfaragójelet találtunk. A külső oldalon megfigyelhető rétegsor a következő volt: a 15. századi udvarfeltöltés barna rétege alatt a Zsigmond-kori építkezés zöld kőpora, majd habarcsrétege terült el. Ez alatt az Anjou-kori épületek bontásának tetőcserép- és vakolatrétege. Ez alatt helyezkedett el az Anjou-kori ház visszabontott falteteje. Alatta az Anjou-kori kőfaragóműhely zöld kőporrétege, majd az Anjou-kori ház lila kőzúzalékos udvarburkolata következett, végül a barna altalaj.

A III. sz. szelvényben a középkor végi udvarszinten K felé vastagodó erős habarcsréteget találtunk. Ez alatt következett az udvar 15. századi barna feltöltése, majd a Zsigmond-kori zöld kőporos réteg, az alján habarcsfoltokkal, majd egész vékonyan a tetőcserepes bontási réteg. Ez alatt az Anjou-kori épület, itt a másik saroknál 30–40 cm-rel mélyebben visszabontott faltetejének magasságában a DNy-i sarok külső oldalán, habarcsrétegbe ágyazott kövekből álló felületet tártunk fel, amely valamilyen járószint lehetett. Ez alatt a kőfaragóműhely vékony zöld kőporrétege, majd a barna altalaj következett.

Harmadik kutatási helyszínünk a palota déli falán kívül tavaly megkezdett feltárás folytatása volt. Az ott tavaly megnyitott szelvényünk K-i oldalára 2 m-es bővítésként nyitottuk meg a 2006/IV szelvényt, melyben kb. 80 cm mélyen értük el a kerítésfalhoz hozzáépített 15. századi épület öntött habarcspadlóját, amelyet három különböző méretű beásás tört át. Ezeket nem bontottuk ki. A szelvény ÉK-i sarkába egy az É-i fala mellé utólag beépített pillér maradványait tártuk fel.

A palota kápolnaterasz-támfalának egykori támpillére helyére tervezett lift építése miatt szintsüllyesztésre került sor. Kiderült, hogy az 1950-es években a támpillér-alapozást teljesen szétbontották, és ehhez az alapozásnál jóval nagyobb munkagödört használtak, így még az alapozási árkot, vagy a támpillérhez és a terasztámfalhoz tartozó rétegeket sem tudtuk megfogni. Bár a terasztámfal ezen a részen erősen restaurált, az mégis megállapítható, hogy a támpillér nem volt bekötve a támfalba.

Munkatársak: Buzás Gergely (MKM), Laszlovszky József (CEU) régészek, Halász Ágoston, Tolnay Katalin, Kodolányi Judit régészhallgatók (ELTE Régészettudományi Intézet).

SZŐKE MÁTYÁS

432. Visegrád, Rév utca 4.

(Pest megye) B, V, Kö, Kú

2006. július 27. és október 27. között ásatást végeztünk a (Hrsz.: 89/2) telken. A feltárás az úgynevezett „Városházakörnyék” (Fő utca–Rév utca–11. sz. út–Mozi köz által közbezárt rész) területén 2003–2004-ben zajló munkákhoz kapcsolódott, a terület D-i, régészeti kutatás által eddig nem érintett részén folyt. Hét szelvényt nyitottunk meg. A humuszréteg alatt mindössze 20–50 cm-rel egy – jelenleg ismert méreteiben 20×11 m-es – átlagosan 120 cm falvastagságú középkori kőépület és attól K-re néhány méterrel kisebb épület maradványai bontakoztak ki. A nagy épületnek mindössze az alapfalai maradtak meg: téglalap alaprajzú, középtájon egy osztó- vagy keresztfallal. A házhoz tartozó padlószintet nem találtuk meg, mint ahogy nem kerültek elő ajtó- vagy ablaknyílások sem. Figyelemre méltóak azonban az épület ÉK-i és DK-i sarkaiban megfigyelt, részben megkutatott nagyméretű téglaojektumok; ezek közül különösen az előbbi maradt meg épségben, ugyanis ezt a 18. században pinceként használták, betemetése pedig csak a 20. sz. elején történt meg. Feltételezésünk szerint ezek az objektumok hypocaustum-rendszer elemei lehettek; ennek a kérdésnek végleges tisztázásához azonban további ásatásra lesz szükség. Az épület korát az előkerült leletanyag (elsősorban érem és kerámia) alapján a 14. sz. végére és a 15. századra datálhatjuk. A falalpozások, illetve az egykori épületbelső alatt a korai Anjou-korra keltezhető udvarszintet, személgödöröket, kutat és egy igen rövid ideig használt agyagkohó maradványát tártuk fel.

Az objektumok mindegyike az ásatási terület D-i felén a telekhatárhoz közel bukkant elő. A gödrök és a kút betöltéséből gazdag leletanyag került elő. Több ép kerámia (fazekak, korsó) mellett szintén ép kályhaszem, valamint öntőtégelyek darabjai és kiegészíthető üveg-edények töredékei is előkerültek. A fémleletek között említésre méltó egy parasztkés és egy kétélű tör jó megtartású maradványa. Az egyik gödörben és a kútban deszkabéllet nyomait is megfigyeltük; egy gödör pedig a belőle előkerült leletanyag (agyag hálonehezék, bronzkori–vaskori kerámia) alapján őskori. Ez utóbbi DNy-i oldalát a téglalap alaprajzú kút kiásásával bolygatták meg. A kút teljes Ny-i oldalát viszont az épület Ny-i zárófalának alapozásával semmisítették meg. A nagy épülettől Ny-ra patakköves, néhol agyagos, letaposott külső járószintet bontottunk ki, K-re pedig egy másik, kisebb, a 14–15. századra datálható kőépület maradványát. Ennek az épületnek mintegy 7 m hosszú É-i zárófala, a bejárat küszöbköve és az épületbelső egy részében a téglapadló maradványai bukkantak elő. Közvetlen környezetében nagyobb kiterjedésű kúpcseresepes omladékréteg, valamint köves külső udvarszint húzódott. A ház Ny-i oldala szorosan hozzáépült a nagy épület K-i zárófalához; az itt mutatkozó falelválás alapján az valószínűsíthető, hogy a kisebb épület állhatott előbb. A minden bizonnyal lakóház teljes D-i fele a szomszéd-

dos telek alá húzódott; az itt álló ház hátsó traktusa a középkori falak felhasználásával épült.

A telken álló harmadik épület csekély falmaradványait ettől É-ra néhány méterre találtuk meg, feltárását az idén nem végeztük el. Valószínűsíthető azonban, hogy a területen álló, használaton kívüli újkori pince részben erre az épületre épült rá. A középkori maradványokon túl ásási területünk D-i felén a felsőbb rétegekben nagyobb kiterjedésű égett omladékréteget lokalizáltunk, amely jelentős részben 17–18. századi leletanyagot (sgraffitódíszes török talpas tál töredékét, pipát stb.) tartalmazott. Előkerültek egy, a középkori maradványok egyes elemeinek felhasználásával épült 18. századi épület nyomai is. Egyértelműnek tűnik, hogy – noha kisebb számban őskori és kora újkori leletek és objektumok is előbukkantak – e területet a 14–15. században építették be. Mindez újabb adatokat szolgáltatott arra nézve, hogy a Rév utca és közvetlen környezete ebben az időszakban folyamatosan lakott és sűrűn beépített része volt a középkori Visegrádnak. A terület viszonylagos nagysága és a régészeti objektumok elhelyezkedése miatt ebben az évben az előkerült épületek alaprajzi elrendezésének tisztázására, a romfalak ideiglenes állagvédelmére és geodéziai felmérésére szorítkozhattunk. A fentiekben túl a telek még fel nem tárt részén, valamint közvetlen környezetében további településmaradványokkal számolhatunk.

Munkatársak: Gróh Dániel, Iván László és Mészáros Orsolya régészek (Mátyás Király Múzeum) valamint az ELTE Régészettudományi Intézetének és az MNM Középfokú Műtárgyvédelmi Asszisztens tanfolyamának hallgatói.

KOVÁTS ISTVÁN – GRÓF PÉTER

433. Vizsoly, református templom (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á, Kk

2006. január 13-án régészeti szakfelügyeletet végeztem a műemlék-templom kertjében és környékén távközlési hálózat munkálataihoz kapcsolódóan.

A tervezett nyomvonal DNy-i irányból éri el a templom körítőfalát, amit Ny-ról keresztez, majd a templomhajó ÉNy-i sarkánál ér véget. A középkori eredetű, terméskőből emelt körítőfal alatt vezetik be a kábelt a templomkertbe, de mivel itt a külső utcaszint és a templomkert belső szintje között 2 m szintkülönbség van, ezért a körítőfal belső oldalán egy munkagödört kellett ásni a kábel biztonságos behúzása érdekében. Ennek ásása során szórvány embercsontok kerültek elő, majd egy eredeti helyzetben lévő csontvázra bukkantak a gödör oldalában. A munkagödör 170×140 cm méretű, a csontváz a jelenlegi talajszinthez képest 145 cm mélyen került elő. A gödör metszete alapján egységes betöltést tapasztaltunk, amitől halványan elvált a csontváz sírjának szürkésbarna betöltése. A sírt a munkagödör nem érinti, ezért a csontváz előkerült részletét dokumentáltuk, de nem bontottuk ki. Feltártuk azonban a munkagödör területét, ahol a fent leírt betöltés változatlanul folytatódott,

metszeteiben és felszínében nem voltak beásásnyomok, csak néhány másodlagos eredetű szórvány embercsont került elő, kevés Árpád-kori és késő középkori kerámia töredékével. Megfigyeltük a munkagödör kibontott területén a körítőfal szerkezetét. A templom feltehetőleg egy természetes dombon áll, amelynek Ny-i oldalát lépcsőszerűen lefaragták. Így alakult ki, hogy a mai utcaszint és a templomkert között, közel 2 m a szintkülönbség. A lépcsőszerűen lefaragott letörés oldalához támasztva emelték a ma is létező körítőfalat, amelynek belső oldalát szárazon rakták, csak a földből kiemelkedő és a külső részeket kötötték habarccsal.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

434. Vokály, Faluvégi-rész

(Baranya megye) U, Ró

2006. május 3-án terepbejárást végeztünk a BMMI Culture 2000 pályázatának keretében. A Zalai Gaál István által már azonosított lelőhelytől K-re egy mintegy 1200 m széles dombháton több foltban neolitikus és római kori kerámiát gyűjtöttünk.

Munkatárs: Kovaliczky Gergely.

BERTÓK GÁBOR

435. Zalacsány, Kőfejtő-dűlő

(Zala megye) U, R, B, V, LT, Ró, N, Á

Zalacsány határának ÉK-i szélén, a Zala-folyó árteréből kiemelkedő dombot elfoglaló, az 1960-as években végzett terepbejárásokból ismert régészeti lelőhely Ny-i szélén, golfpálya beruházáshoz kapcsolódóan végeztünk megelőző régészeti feltárást 2006. július 3. és szeptember 20. között. A kibontott 60 objektum (cölöplyukak, nagyméretű hulladékgyödrök) a kora rézkori lengyeli kultúrára és késő bronzkori késő halomsíros-kora urnamezős kultúra időszakára jellemző, bőséges, változatos leletanyagot (edénytöredékek, orsógombok, agyagkanál-töredékek, pattintott és csiszolt kőeszközök, bronz használati tárgyak, állatcsont) tartalmazott. A kora rézkori objektumok a feltárt terület É-i végén, egy csoportban helyezkedtek el. Ezekről jól elkülönülve, mintegy 50 m-rel délebbre jelentkeztek a késő bronzkori településjelenségek, amelyek a lelőhely déli széléig mutatkoztak. A két objektumcsoport között néhány, korhatározó leletet nem tartalmazó gödört tártunk fel.

A lelőhely K-i szélén szeptember 7. és november 29. között Eke István folytatta a megelőző feltárást.

A szigetszerűen, meredeken kiemelkedő dombon 1962-ben Valter Ilona őskori, 1967-ben Horváth Jolán pedig római kori edénytöredékeket gyűjtött. Valter Ilona egy, a domb tetején, kőbányászás közben napvilágra került, feltehetően késő középkori vaseszköz-lelet helyét próbálta meg lokalizálni. A lelőhely Ny-i részén, a golfpályához kapcsolódó utak területén július 3. és szeptember 20. között folyt megelőző feltárást dr. Kvassay Judit vezetésével. Mi a 010 hrsz. ingatlanon próbafeltárással